

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Breviarivm sacri ordinis Cisterciens[is] - Cod. Lichtenthal 133

[Lichtenthal ?], [1570 Druck; Handschrift 2. Hälfte 16. Jh.]

Ordo ad inungendum infirmum

[urn:nbn:de:bsz:31-40615](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-40615)

Officium defunctorum.

Omnipotēs sempiterne deus cui nunquā sine spe misericordie supplicat: propitiare aīabus famulorum famularūq; tuarum: vt qui de hac vita in tui nominis confessione discesserunt sanctorum tuorum numero facias aggregari. *Collecta.*

Fidelium deus omnium cōditor et redemptor animabus famulorū famularumq; tuarum remissionē cunctorum tribue peccatorū, vt indulgentiā quā semper optauerūt piis supplicationibus consequantur. *Per.*

In āniuersario mēsis. Coll.

Resta dñe quesumus vt anime famulorum famularūq; tuarū quorū āniuersariū depositionis diē commemoramus, indulgentiam pariter et requiem capiānt sempiternam. *Per.*

Pro p̄senti defuncto. col.

Inclina dñe aurē tuam ad preces nostras quibus misericordiā tuam supplices deprecamur, vt animam famuli tui quā de hoc seculo migrare iussisti, in pacis ac lucis regione constituas et sanctorū tuorum iubeas esse consortem. *Per.*

Pro femina defun. Coll.

Quesumus domine pro tua pietate miserere anime famule tue: et a contagio mortalitatis exutam in eterne saluationis partem restitue. *Per christum dominum.* *Pro cōgregatio-*

ne fratrum.

Collecta.

Deus venie largitor et humane salutis auctor, quesum⁹ clementiā tuā et vt nostre cōgregationis fratres, familiares et benefactores q̄ ex hoc seculo transferunt beata maria semper virgine intercedente cū omnibus sanctis, ad perpetue beatitudinis consortiū peruenire concedas. *Per christi.*

Ordo ad inungendum infirmum. p̄. **Beat⁹** qui intelligit super. **Judica me deus et uoce mea.** **Et cum peruenit ad infirmū finitis p̄is.** qui vnctionis agit officium dicat. **Pax huic domui. et conuentus respondeat. Amen.** **Statim sacerdos subsequi.** **Domine vobiscum. Oramus.**

Om̄ps sempiterne de⁹ qui per beatū iacobum apostolū tuū inducere presbiteros ecclesie et vngere infirmos precepisti: presta q̄sumus, vt digneris per manus nostras hunc famulū tuum infirmū de oleo isto sanctificato vngere et benedicere: et quod exterius fideliter postulantes amplectimur, hoc interi⁹ spūaliter diuina tua virtus inuisibiliter operet. *Per dñm.* **Qua finita et respōso. Amē. dicat infirmus.**

Confiteor deo et beate marie et omnibus sanctis et tibi pater, quia peccavi nimis cogitatione, locutione et opere: mea culpa: ideo p̄cor te ora pro me. **Uel**

Ordo ad in

Uel si illud dicere nesciat vel nequuerit, tundens crus suū dicat: M̄ea cui de omnibus peccatis meo peccor vos orare pro me dicatur ei ab omni conueneretur. totum v̄q; Amen.

Obsereatur tui omnipotens deus et dūm tibi omnia peccata tu liberet te ab omni malo, seruet et confirmet in opere bono et perducatur a vitam eternam. **Amen.**

Et post abbas si affuerit dicat hanc absolutionem.

Dominus iesus christus qui dixit discipulis suis: quecunq; ligaueritis super terram erunt ligata et in celis, et quecunq; solueritis super terram erunt soluta et in celis. Quorum numero quāuis indignos nos esse voluit, ipsi te absoluat per ministerium nostrum ab omnibus peccatis tuis, quecūq; cogitatione, locutione, operatione negligenter egisti: atq; a nexibus peccatorum absolutur perducere dignetur ad regna celorum. **Qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat deus: per omnia secula seculorum. Amen.**

Si vero abbas defuerit dicat ipse qui inungit.

Indulgentiam et remissionem omnium peccatorum tuorum per gratiam sancti spiritus tribuat tibi. **Amen.**

Uel si illud dicere nesciet, vel nequiverit, tundens peccus suū dicat: **A**deā culpa de omnibus peccatis meis precor vos orare pro me, et dicatur ei ab omni conventu Misereatur. totum vsque Amen.

Misereatur tui omnipotens deus et dimittat tibi omnia peccata tua liberet te ab omni malo, cōseruet et confirmet in omni opere bono et perducatur ad vitam eternam. Amen.

Et post abbas si affuerit dicat hanc absolutionem.

Dominus iesus christus qui dixit discipulis suis: quecunque ligaueritis super terram erunt ligata et in celis, et quecunque solueritis super terram erunt soluta et in celis. De quorum numero quāuis indignos nos esse voluit, ipse te absoluat per ministerium nostrum ab omnibus peccatis tuis, quecūq; cogitatione, locutione, operatione negligenter egisti: atq; a nexibus peccatorum absolutum perducere dignetur ad regna celorum. Qui cum patre et spiritu sancto viuit et regnat deus: per omnia secula seculorum. Amen.

Si vero abbas defuerit dicat ipse qui inungit.

Adulgentiam et remissionem omnium peccatorum tuorum per gratiam sancti spiritus tribuat tibi **L**ister.

omnipotēs et misericors dominus. Amen. Quo dicto quod inungit offerat ei crucem ad osculandū. Quo facto et cruce reddita, appropinquans sacerdos ad egrotū intincto pollice in oleo inungat eum in septem locis ita dicendo.

Per istam sanctam unctionem et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi dominus quicquid peccasti per visum. **H**ec oratio repetatur per cetera loca, scilicet per auditum, per odoratum, per gustum, per tactum, per ardorem libidinis, per incessum pedum. **A**d manus et pedes desuper tantū inungatur, cuiuslibet ordinis sit qui inungitur. **E**t inuncto infirmo dicat conventus. **ps.** Benedic. 1. quo dicto dicat omnes. **Kyrie el.** **Ch**riste eleison. **Kyrie eleison.** **P**ater noster. **E**t ne. **P**reces.

P. Ostende nobis domine misericordiam tuam. **R.** Et salutare salutem tuam da nobis. **P.** Saluum fac pō. 85. **R.** Deus meus. **P.** Mitte ei domine auxiliū de pō. 19. **R.** Et de sio tuere eum. pō. 88. **P.** Nihil proficiat inimic⁹ i eo. psalm. **R.** Et fili⁹ iniquitatis. **P.** Esto 60. **R.** ei domine turris fortitudinis. **R.** A facie inimici. Dominus vobiscum. **O**ratio.

Oremus dominum nostrum iesum christum fratres, et cum omni supplicatione rogemus, vt hunc famulū suum per angelum suum sanctus visitare, letifi-

R

Officium defunctorum.
ne fratrum.
D^eus venie largi
humane salutis
tor, quesum? clementia
vt nostre cōgregationis
tres, familiares et bene
ctores q̄ hoc seculo tra
ierunt beata maria semp
virgine intercedente
nibus sanctis, ad perpet
beatitudinis conformi
uenire concedas. Per
Ordō ad inungendū
firmum. **ps.** Beat⁹ qui
ligit super. **J**udica me
Voce mea. **E**t cum per
nerit ad infirmū hinc
qui victionis agnitione
dicat par hinc domi
uentus respon. **deat**
statum sacerdos (subie
Domin⁹ vobiscum. **O**rem
Ordō sempiterni
qui per beati iacob
apostolū tuū inducere pre
biteros ecclesie rogare in
firmos precepit: p̄sta q̄
mus, vt dignis per man⁹
nostras hunc famulū tuū
infirmū de oleo isto sancti
cato vngere et benedicere
et quod exterius fideliter
stulantes amplectimur. **H**oc
interi⁹ spūaliter diuina tua
virtus inuisibiliter operi.
Per dñm. **Q**ua fructa et
psō. **A**mē. **D**icat infirmus.
Ordō deo et be
te marie et omnibus
sanctis et tibi pater, qui pec
caui nimis cogitatione, lo
quutione et opere: mea cul
pa: ideo p̄cor te ora pro me.

Ordo ad inungendū infirmū.

care et confortare dignetur.
Qui uiuis et regnas deus.
Per omnia. *Alia oratio.*

Prospicietur dominus
cunctis iniquitatibus
huius infirmi, redimatur de
interitu perpetue mortis vi-
tam eius, et corroboret et sa-
tiet in bonis omnibus desy-
derium eius. Qui uiuit. *Alia.*

Deuam domine fa-
mulo tuo, et clemen-
ter libera ab egritudine cor-
poris laborantem: et cum a-
tua iusticia corrigis deuiū,
celeri defende miseratione
correctum. Per christū do-
minum nostrum. *Alia.*

Benedicat te deus pa-
ter, sanet te dei filius,
illuminet te spiritus sanctus,
custodiat corpus tuum, ani-
mam tuam saluet, cor tuum
irradiet, sensum tuum diri-
gat, et ad supernam vitam
te perducatur. Qui in trinitate
perfecta uiuit et regnat
deus. Per omnia. *Alia.*

Benedicat te deus celi
adiuuat te. christus fi-
lius dei, corpus tuum in suo
sancto seruitio custodiri et
conseruari faciat, mentem
tuam illuminet, sensum tuū
dirigat, gratiam suam ad
profectum anime tue in te
augeat, ab omni malo te li-
beret: dextera sua te defen-
dat, qui sanctos suos sem-
per adiuuat ipse te adiuua-
re et conseruare dignetur.
Per omnia secula seculo-
rum. Amen. *Alia.*

Benedicat te deus pa-
ter qui in principio cū-
cta creauit ex nihilo: bene-
dicat te dei filius qui de su-
pernis sedibus saluator de-
scendit: benedicat te spiri-
tus sanctus qui in similitudi-
ne columbe in flumine ior-
danis requieuit in christo:
ipse te in trinitate sanctifi-
cet, quē omnes gentes ven-
turum expectant ad iudi-
cium. Qui uiuit et regnat
deus. Per omnia secula.

*Quibus expletis omnes
exeat. Quod si statim com-
municari debuerit, eat cum
ministris qui eum perunxit
ad ecclesiam, aut alius pro
eo si necesse fuerit. Et ablu-
tis manibus in piscina de-
ferat sacram communionem
cum calice, offertorio coo-
perto, preeunte cruce, lumi-
ne, aqua benedicta. Alius
etiam inter lumen et aquam
deferat ampulam uinariam
ad conspergendos digitos
in calice. Cum ad infirmum
uenerit qui fert aquā asper-
gat eum. Sacerdos uero di-
cat ei: Ecce frater corp⁹ do-
mini nostri iesu christi quod
tibi offerimus. Credis hoc
esse illud in quo est salus, vi-
ta et resurrectio nra? Quo
respondente: Credo. Ado-
neat eum dicere: Confiteor:
si monachus est. Quo dicto
sacerdos cum his qui ade-
rint dicat: Misereatur tui.
Et postea solus subiungat:
Indulgentiam. Deinde cōc-*

Ordo ad in

munice eū dicens: Qui
domini nostri iesu christi
fodiat te in vitam etc

Si conuersus est vel
chus qui non intelligit
tas, idem illi romanus
nat sacerdos. Et conue-
romane cōfiteat se pec-
cogitatione, locutione
pere. Similiter monachus
romane cōfiteatur, si
nescit. Confiteor. Idem
que fiat quotiens graui-
cessitate quis tenet. Quod
enim de fide sua infirmus
terrogari precipitur, non
omnibus infirmis, sed
tum de inunctis et de his
in extremis uidentur ag-
intelligitur. Similiter
alio vicibus quando cō-
nicatur infirmi monachi
conuersi nō permittat
dos aliquam euenire ne-
gentiam, sed de his qui
hoc sunt necessaria lo-
tur. Quo cōmunicato de-
dant. Quando infirmus
ti penitus appropinqu-
rit percutiatur tabula
bus ictib⁹ in claustro. Et
audito omnes fratres
ctis omnib⁹ que in ma-
habuerint accurrant ve-
ter ad morientem dicen-
Credo in deum, repete
illud bis vel ter, si ne-
fuerit. Si autē adhuc su-
uixerit dicatur letania

Hyle est. C. hyste
fon. C. hyste and
Pater de celis deus:
tere et.

munice eū dicens: Corpus domini nostri iesu christi custodiat te in vitam eternam.

Si conuersus est vel monachus qui non intelligat literas, idem illi romane exponat sacerdos. Et conuersus romane cōfiteat se peccasse cogitatione, locutione et opere.

Similiter monachus romane confiteatur, si suum nescit. Confiteor. Idem quoque fiat quotiens graui necessitate quis tenet. Quod enim de fide sua infirmus interrogari precipitur, non de omnibus infirmis, sed tantum de inunctis, et de his qui in extremis videntur agere intelligitur.

Similiter etiā alius vicibus quando cōmunicātur infirmi monachi vel conuersi nō permittat sacerdos aliquam euenire negligentiam, sed de his que ad hoc sunt necessaria loquatur. Quo cōmunicato discendant. Quādo infirmus moriti penitus appropinquaue-

rit percutiatur tabula crebris ictib⁹ in claustro. Quo audito omnes fratres relictis omnib⁹ que in manibus habuerunt accurrant velociter ad morientem dicentes:

Credo in deum, repetentes illud bis vel ter, si necesse fuerit. Si autē adhuc superuixerit dicatur letania ista.

Kyrie el. A' hriste eleison. A' hriste audi nos. Pater de celis deus: misere-

tere ei.

Hili redēptor mundi deus: Misere ei.

Spiritus sancte deus: Misere ei.

Sancta trinitas vn⁹ deus: Misere ei.

Sancta maria. *Orate pro eo.*

Sancta dei genitrix *or*

Sancta virgo virginum *or*

Sancte michael *or*

Sancte gabriel *or*

Sancte raphael *or*

Omnes sancti angeli et archangeli *Orate.*

Omnes sancti beatorū spirituum ordines. *Orate.*

Sctē iohannes baptista *or*

Omnes sancti patriarche et prophete *Orate.*

Sancte petre *or*

Sancte paule *or*

Sancte andrea *or*

Sancte iohannes *or*

Sancte iacobe *or*

Sancte philippe *or*

Sancte bartholomee *or*

Sancte matthee *or*

Sancte thoma *or*

Sancte iacobe *or*

Sancte simon *or*

Sancte thadee *or*

Sancte mathia *or*

Omnes sancti apostoli et euangeliste *Orate.*

Omnes sancti discipuli domini *Orate.*

Omnes sancti innocentes *Orate.*

Sancte stephane *or*

Sancte clemens *or*

Sancte laurenti *or*

Sancte vincenti *or*

Sancte fabiane *or*

R ij

ngendū infirmū.
Benedicat te deus
ter qui in principio
creauit ex nihilo: ben
dicat te dei filius qui de
pernis sedibus saluato
scendit: benedicat te sp
tus sanctus qui in similitud
ne columbe in flumine
danis requieuit in chri
ipse te in trinitate sancti
cet, que omnes gentes res
turum expectant ad iud
cium. Qui uiuit et regna
deus. Per omnia secula.
Quibus expletis om
creant. Quod si statim co
municari debuerit. Et an
ministris qui eum prou
ad ecclesiam, aut alio
eo si necesse fuerit. In
tis manibus in pūcia
ferat sacram communio
cum calice, offerro
petto, pūeunte cruce, i
ne, aqua benedicta. Ali
etiam inter lumen et aquam
deferat ampulā rōnari
ad conspergendos dignos
in calice. Cum ad infirmū
uenerit qui fert aqua alpe
gat eum. Sacerdos uero te
cat ei: Ecce frater corp
mini nostri iesu christi quod
tibi offerimus. Credo hoc
esse illud in quo est salus, r
ta et resurrectio nra: *Orate*
respondente: Credo. *Orate*
neat eum dicere: Confiteor
si monachus est. Quo dno
sacerdos cum bis eū ale
runt dicat: Misereatur mi.
Et postea solus solum gac
Indulgentiam. Deinde cō

Letania p infirmo pximo morti.

S ancte sebastiane	or	A tetra mortis caligine. li.
S acte hyreneae cum sociis tuis	O rate	A b ore putei gehenne. lib.
S ancte ioannes	or	A penis inferni. Libera.
S ancte paule	or	A vinculis mortis. Libera.
O es sancti martyres	or	A morte perpetua. Libera.
S ancte syluester	or	P er aduetum tuum. Libe.
S ancte martine	or	P er natiuitate tuam. Libe.
S ancte nicolae	or	P er passionē z crucē tuā. li.
S ancte hylari	or	P er resurrectionē tuā. Li.
S ancte athanasi	or	P er ascensionē tuā. Libera.
S ancte gregori	or	P er miam tuam. Libera.
S ancte ambrosi	or	P er spm̄ paraclitum. Libe.
S ancte augustine	or	I n die iudicij. Libera.
S ancte benedicte	or	P eccatores. Te rogamus.
S ancte bernarde	or	U t spm̄ famuli tui in sinu abrahe recipi iubeas. Te.
S ancte roberte	or	U t cum fiducia diem iudicij expectet. Te rogamus.
S ancte antoni	or	U t eum a numero malorum discerni iubeas. Te rogamus.
S ancte egidi	or	U t eum ad gaudia eterna perducas. Te rogamus.
O mnes sancti confessores		U t eum dextera tua sancta bñdicere digneris. Te rog.
O rate pro eo.		U t requiem eternam ei dones. Te rogamus.
S ancta maria magdalena		H ili dei. Te rogamus.
O ra pro eo.		H ili dei. Te rogamus.
S ancta felicitas	or	A gnus dei qui tollis peccata mundi, miserere ei.
S ancta perpetua	or	A gnus dei qui tollis peccata mundi, dona ei requiem sempiternam. C hriste audi nos. Kyrie eleison. C hriste eleison. Kyrie e.
S ancta agatha	or	S i post letania anima nōdum egressa fuerit, dicatur septē psalmi pñiales. Q uod si completis nōdum obierit, discedat relinquentes ibi crucem et aquā benedictā. O ido ad inhumandum fratrem mortuum. E gressa anima fra-
S ancta agnes	or	
S ancta cecilia	or	
S ancta katherina	or	
S ancta margareta	or	
S ancta lucia	or	
S ancta scholastica	or	
S ancta anna	or	
O es sctē virgines	O rate.	
O es sancti	O rate pro eo.	
O mnes sancti	O rate.	
P ropitius esto, exaudi nos domine.		
A periculo mortis. Libera eum domine.		
A ministris tartareis. Lib.		
A pōdere peccatorū. Lib.		
A locis penarum, Libera.		

Oido ad inhumandum fratrem mortuum.

Oido ad inhumandum fratrem mortuum. **E**gressa anima fra-

Oido ad inhumandum fratrem mortuum. **E**gressa anima fra-